

<http://dx.doi.org/10.17951/kw.2018.26.5-7>

Obecność Hegla

Michał Bochen, Paweł Sikora

 <https://orcid.org/0000-0002-6128-4348>

 <https://orcid.org/0000-0001-7960-0786>

Pytanie o aktualność filozofii Hegla jest pytaniem o to, czy możemy traktować ją jako punkt odniesienia w bieżących dyskusjach, unikając jednocześnie pośądzenia o anachronizm. Pytając o Hegla, pytamy zatem, czy kwestie, które stanowiły przedmiot jego filozofii korespondują z obecnym kształtem myśli filozoficznej, a więc czy wątki Heglowskie wracają do współczesnej filozofii same przez się, na mocy ich nieprzemijającej ważności, i to pomimo braku rozpoznania przez współczesnych ich właściwego pochodzenia.

Jeżeli zgodzimy się, że fundamentalne problemy filozofii nigdy nie ulegają dezaktualizacji oraz jeśli potraktujemy stosunek podmiotu poznającego do świata właśnie jako problem fundamentalny, to uznajemy, że takie postaci, jak Kant czy Hegel nigdy nie znikają z obszaru refleksji teoretycznej. Zaslugą Kanta jest bez wątpienia przebudowanie stosunku poznawczego na miarę nowoczesności. Hegel inicjuje zaś swoją filozoficzną działalność w odniesieniu do tradycji niemieckiego

---

PAWEŁ SIKORA, doktor habilitowany, Instytut Filozofii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; adres do korespondencji: Instytut Filozofii UMCS, Pl. M. Curie-Skłodowskiej 4, 20-031 Lublin; e-mail: pawel.sikora@poczta.umcs.lublin.pl

MICHAŁ BOCHEN, student filozofii na Wydziale Filozofii i Socjologii UMCS w Lublinie; adres do korespondencji: Instytut Filozofii UMCS, Pl. M. Curie-Skłodowskiej 4, 20-031 Lublin; e-mail: fau-maks@gmail.com

Oświecenia, transcendentalizmu Kanta i idealizmu jego następców. Podmiotowi transcendentalnemu Hegel przeciwstawia podmiot ukonstytuowany na tle szeroko zakreślonego filozoficzno-historycznego kontekstu, który wyłaniając ważne stanowiska, podkreśla wieloaspektowość i różnorodność rzeczywistości Ducha.

Najbardziej widoczną manifestacją zaskakującej żywotności Heglowskiej filozofii jest jej ponowne pojawienie się na niemalże filozoficznych antypodach, czyli na obszarze filozofii analitycznej. Miało to oczywiście miejsce dopiero w jej późnej, najbardziej nam współczesnej postaci. Na początku XX wieku przyjęło się jednak traktować Hegla jako *persona non grata* w kręgu anglosaskiej filozofii analitycznej. Taki pogląd jest dziś jednak zupełnie nieaktualny. Myślicielem, dzięki któremu Hegel pojawił się w filozofii anglosaskiej, był Wilfrid Sellars, a obecnie jest często przywoływany w stanowiskach Johna McDowella czy Roberta Brandoma. Myśl Heglowska jest zatem aktualna w bardzo specyficzny sposób: wyprzedziła swoją epokę i ożywia dziś dyskurs w najmniej oczekiwanym miejscu i czasie. Na ironię zakrawa fakt, że idee Hegla zmieniły oblicze filozofii analitycznej, która zainicjowana przez Russella i Moore'a rozpoczęła się właśnie od krytyki Hegla i neoheglizmu.

Hegel jest dziś obecny i aktualny nie tylko jako przedmiot badań historyków filozofii, wciąż na nowo interpretujących jego stanowisko; pojawia się on nie tylko w epistemologii czy filozofii, badającej metafizyczne podstawy doświadczenia. Hegel jest przede wszystkim ważną postacią na obszarze filozofii społecznej i filozofii polityki. Odwołuje się do niego współczesny postmarksizm, J. Habermas, Ch. Taylor, S. Žižek i wielu innych. Autor *Fenomenologii Ducha* pojawia się, jako kluczowa postać, określająca oś sporu pomiędzy komunitaryzmem a liberalizmem. Zagadnienie wolności, jako manifestacji uznawania podmiotowości Drugiego jest wciąż obecnym modelem i punktem odniesienia dla dzisiejszych dyskusji o kształcie życia wspólnotowego i instytucjonalnego. Hegel jest często traktowany jako centralna postać, fundująca nowoczesną i obywatelską świadomość zachodniej cywilizacji.

Nawiązując do wydanego w 2009 roku tomu czasopisma „Principia. Pisma koncepcyjne z filozofii i socjologii teoretycznej” (UJ) chcemy ponowić dyskusję o roli filozofii Hegla we współczesnych polemikach – tym bardziej, gdy zauważymy, że Hegel zaczyna znikać z horyzontu refleksji teoretycznej w polskich ba-

daniach. Artykuły prezentowane w niniejszym numerze „Kultury i Wartości” stanowią pretekst do ożywienia sporu o Hegla, który wydaje się być wciąż istotny dla statusu myślenia filozoficznego w ogóle.

Information about Authors:

PAWEŁ SIKORA, habilitated doctor, Institute of Philosophy, Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Poland; adress for correspondence: Pl. Marii Curie-Skłodowskiej 4, PL 20-031 Lublin; e-mail: pawel.sikora@poczta.umcs.lublin.pl

MICHAŁ BOCHEN, student of philosophy at the Faculty of Philosophy and Sociology at the Maria Curie-Skłodowska University in Lublin; adress for correspondence: Pl. Marii Curie-Skłodowskiej 4, PL 20-031 Lublin; e-mail: faumaks@gmail.com

